

FOUNDING OF “TYPOCALLIGRAPHY” STUDIO IN FACULTY OF FINE ARTS, IN UNIVERSITY OF VELIKO TARNOVO “ST. ST. CYRIL AND METHODIUS” BULGARIA

Radimira Georgieva Yordanova

University of Veliko Tarnovo “St. st. Cyril and Methodius”, Veliko Tarnovo, Bulgaria

Abstract: *The topic of the article discusses the founding of the studio “Typocalligraphy” at the Faculty of Fine Arts at St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo. The studio is intended for students who demonstrate exceptional potential in the fields of calligraphy and typography. The article will focus on several key aspects: the individuals behind the launch of this initiative, namely Associate Professor Ph.D. Radimira Yordanova and Associate Professor Ph.D. Simeon Zhelev; the tradition and legacy that support the foundation of the studio; the reasons why such an initiative is necessary; and the philosophy on which the “Typocalligraphy” studio is based. The short-term and long-term goals of the initiative will also be presented.*

Keywords: *Studio; Typocalligraphy; Founding.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад разглежда инициативата за основаване на ателие „Типокалиграфия“ във Факултета по изобразително изкуство към Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Основен приоритет на ателието е организирането на интердисциплинарни извънаудиторни занимания, които в бъдещ етап биха могли да подпомогнат създаването на нова магистърска програма във ФИИ.

Ателие „Типокалиграфия“ се предвижда като специализирано поле за развитие на студенти, които проявяват изявени заложби, мотивация и желание за надграждане на основния курс на обучение по дисциплините „Шрифт“ и „Калиграфия“ в катедра „Графичен дизайн и визуални комуникации“. Разглеждани в исторически и практически план, двете дисциплини имат тясна връзка по отношение на графичната конструкция, логиката на изграждане, формообразуването и произхода на писмените знакови системи. Една от основните цели на ателие „Типокалиграфия“ е именно изследването, осмислянето и развиването на тази взаимозависимост.

ИЗЛОЖЕНИЕ

В периода на своето обучение студентите във Факултета по изобразително изкуство се запознават с основите на изграждането на шрифтова система, с оптичните и естетическите закономерности, влияещи върху буквената конструкция, както и с ролята на негативното пространство в и около буквата. Съществено място заема и изучаването на динамиката в шрифтовата композиция — текстово каре, страница, корица на печатно издание, дигитален екран и други приложни формати. В този контекст студентите

усвояват принципите на шрифтовата йерархия, композиционния баланс и функционалната организация на визуалната информация.

Обучението по шрифт преминава през историческите и технологичните етапи в развитието на типографията. Разглеждат се визуалните характеристики на шрифтовите гарнитури през различните периоди, както и връзката между историческия контекст, технологичната среда и естетическите особености на буквения образ.

Фигура 1. Проект за шрифт “ТЕНЕБРА” – модерен прочит на ренесансова антиква. Адриана Петкова, 4 курс.

Материята и в двете дисциплини е сложна. Уменията и знанията, които студентите придобиват в хода на обучението, са многопластови и изискват методологичност, постоянство и целенасочена практика.

Фигура 4. Творчески калиграфски процес. От ляво на дясно – доц. Пеньо Пенев, Симеон Желев. Лятна учебна практика (2023 г.)

Материята и в двете дисциплини е сложна. Уменията и знанията, които студентите придобиват в хода на обучението, са многопластови и изискват методологичност, постоянство и целенасочена практика. Именно поради тази причина дисциплините „Шрифт“ и „Калиграфия“ имат съществено значение за формирането на професионална визуална култура у бъдещите графични дизайнери. През годините на преподавателска практика в катедра „Графичен дизайн и визуални комуникации“ нееднократно се наблюдава засилен интерес към практическата и теоретичната част на тези дисциплини от страна на студенти, които напредват с по-бързо темпо и имат потребност от по-интензивни, комплексни и специализирани задачи. Тези студенти

самостоятелно търсят предизвикателства и демонстрират готовност да инвестират допълнително време и усилия в своето професионално развитие.

В този смисъл ателие „Типокалиграфия“ има за цел да създаде среда, която целенасочено да насърчава качествата, дисциплината и специфичния начин на мислене, необходими за задълбочена работа в областта на шрифта и калиграфията. Основната роля на ателието е да предостави допълнителни възможности за развитие на студентите във ФИИ чрез индивидуална и групово работа, практически експерименти, теоретични проучвания и професионално ориентирани проекти.

Инициатори за създаването на ателието са гл. ас. д-р Радимира Йорданова и гл. ас. д-р Симеон Желев, преподаватели в катедра „Графичен дизайн и визуални комуникации“, с дългогодишен опит в областта на шрифтовия дизайн, калиграфията и визуалните комуникационни изкуства. След обсъждане на идеята за ателие „Типокалиграфия“ на катедрено заседание през летния семестър на академичната 2024/2025 година инициативата получава подкрепата на колегията, както и на декана на Факултета по изобразително изкуство — проф. Светослав Косев.

Фигура 5. Представителни постове за събитието

Освен в академична среда, плановите за развитие на ателието са представени и пред по-широка професионална аудитория. Това се осъществява в рамките на формата Турoclub, издание 41, проведено на 04.06.2025 г. Инициатор на събитието е Борил Караиванов — една от значимите фигури, ангажирани с развитието на шрифтовото изкуство и професия в България. Идеята и философията на ателие „Типокалиграфия“ са посрещнати с интерес, ентузиазъм и активна професионална дискусия от присъстващите колеги и съмишленици.

Фигура 6. Събитие на Типоклуб, издание 41, +Това, гр. София. На снимката от ляво на дясно – Борил Караиванов, Симеон Желев и Радимира Йорданова.

Процесите на развитие на предвидените занимания и дейности в ателие „Типокалиграфия“ ще се ръководят чрез менторски подход от преподавателите в двете основни дисциплини — „Шрифт“ и „Калиграфия“. В следващ етап от разрастването на

ателието се предвижда привличането на изявени специалисти от областта на калиграфията, типографията и шрифтовия дизайн, включително професионалисти извън академичните среди, които имат принос в своята област. Чрез беседи, работилници, представяния на проекти и презентации тези специалисти биха могли да допринесат за разширяване на перспективите пред студентите и за обогатяване на методите им на работа. Освен това подобни срещи ще създадат възможности за професионални контакти, които могат да се превърнат в важен стимул за развитието на младите автори в избора от тях професионален път.

Принципът на участие в ателието ще бъде конкурсен. Приемът на студенти ще се осъществява чрез поставяне на самостоятелна задача с ясно определена времева рамка. След завършване на задачата се предвижда индивидуално събеседване с кандидатите, което ще подпомогне окончателния избор на участници. Студентите, приети в ателие „Типокалиграфия“, ще трябва да се съобразяват с предварително формулирани правила, насочени към поддържане на ползотворна работна дисциплина. При неизпълнение на поетите отговорности менторите ще запазват правото си да прекратят участието на съответния студент. Това ще даде възможност освободеното място да бъде заето от друг мотивиран обучаващ се. Подобен модел цели изграждането на здравословна конкурентна среда, която да поддържа мотивацията за професионално развитие. Стремжът не е насаждане на негативни отношения между студентите, а насърчаване на креативността, отговорността, постоянството и ефективността. Изследванията показват, че учебна среда със състезателен характер може да повиши вниманието, усилията и способността за придобиване на нови умения и знания. Социалната мотивация, която възниква при съревнование между равнопоставени участници, засилва стремежа към по-усилена работа и към изпълнение на по-трудни задачи от тези, които обичайно биха били реализирани в стандартна академична среда [2]. В контекста на съвременното висше образование е необходимо да се търсят форми, които да повишават ангажираността на студентите и да ги насърчават към последователна работа. Възможността за отлагане на изпити до късен етап от обучението може да бъде възприета като административно облекчение, но същевременно крие риск от negliжиране на учебния процес. Липсата на достатъчно ясна система за отговорност и проследяване на напредъка може да доведе до отслабване на мотивацията и до забавяне на академичното и професионалното развитие. Поради това ателие „Типокалиграфия“ се мисли и като среда за повишена отговорност, регулярност и творческа дисциплина.

Първоначалната идея за основаването на ателие „Типокалиграфия“ има своята важна предистория. Нашият ментор и учител доц. Пеню Семов Пенев прави първата значима крачка с международната изложба „Типокалиграфия“, която се състои във Велико Търново, в изложбени зали „Рафаел Михайлов“, през 2014 г. Настоящата инициатива стъпва върху неговите виждания, професионални принципи и дългосрочни идеи за развитие на връзката между шрифта, калиграфията и визуалните комуникации.

Фигура 7. Екипът и част участниците в изложба „Типокалиграфия“ 2014 г.

TYPO *calligraphy*
ИЗЛОЖБА
ТИПОКАЛИГРАФИЯ

УЧАСТИЕ МОГАТ ДА ВЗЕМАТ
ВСИЧКИ СТУДЕНТИ, ПРЕПОДАВАТЕЛИ
И ХУДОЖНИЦИ
РАБОТЕЩИ В ОБЛАСТТА
НА ТИПОГРАФИЯТА И КАЛИГРАФИЯТА.
ПРИЕМАТ СЕ ДО 5 ТАБЛА- ФОРМАТ 50/70см.
ИЛИ ДО 3 ТАБЛА-ФОРМАТ 100/70см.

КРАЕН СРОК
ЗА ПРИЕМАНЕ НА ТВОРБИТЕ: 16.05.2014 г.
ЖУРИРАНЕ: 17.05.2014 г.

**БЕЗ ТАКСА
ЗА УЧАСТИЕ**

ОТКРИВАНЕ: 23.05.2014 г. 16:00 ч. В ИЗЛОЖБЕН КОМПЛЕКС „РАФАЕЛ МИХАЙЛОВ“ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Фигура 8. Представителни постове за събитието

Краткосрочни цели — до 2 години:

- Участие на 3 до 5 студента в ателието.
- Засилване на интереса към дисциплините „Шрифт“ и „Калиграфия“.
- Надграждане на задачите, поставяни в общия курс на обучение по двете дисциплини.
- Разширяване на обема от самостоятелни и извънаудиторни задачи извън задължителната учебна програма.
- Организиране на ежегодна изложба, която да представи резултатите от работата на участниците.
- Организиране на пътувания за посещения на конференции, изложби и професионални събития в областта на шрифта, калиграфията и типографията.

Дългосрочни цели — до 5 години:

- Участие на 6 до 10 студенти в ателие „Типокалиграфия“.
- Привличане на повече колеги от академичните и професионалните среди, които да поемат менторска роля.
- Организиране на кратки беседи и работилници с изявени имена от областта на типографията, шрифтовия дизайн и калиграфията.
- Изграждане на общност извън пределите на университета.
- Възобновяване на международното биенале „Типокалиграфия“.
- Създаване на съпътстваща конференция, която да насърчава представянето на авторски проекти, работни процеси, изследвания и статии по актуални научни и практически въпроси в областта на типографията и калиграфията.
- Разширяване на обучителния кръг към хора, които не са студенти във ФИИ към ВТУ, чрез работилници, краткосрочни курсове и специализирани форми на обучение.

Изводи за обучителен модел

Ателие „Типокалиграфия“ може да бъде разглеждано като експериментален интердисциплинарен обучителен модел, който съчетава академична подготовка, менторство, конкурсно участие, професионална практика и публично представяне на резултатите. Предлагаме обучителен модел, който се основава на няколко ключови принципа:

1. **Менторски принцип:** Обучението се ръководи от преподаватели и специалисти, които подпомагат индивидуалното развитие на студентите чрез обратна връзка, насоки, корекции и проследяване на напредъка.

2. **Интердисциплинарност:** Ателието обединява шрифт, калиграфия, типография, визуална комуникация, историческо изследване, работа с материали на ръка и дигитални технологии.
3. **Проектно-базирано обучение:** Основен метод на работа са конкретни практически задачи и авторски проекти, които изискват проучване, концепция, експеримент, изпълнение и представяне.
4. **Надграждащо обучение:** Ателието не дублира задължителната учебна програма, а я разширява чрез по-сложни задачи, по-високи изисквания и по-интензивен работен процес.
5. **Конкурентна, но подкрепяща среда:** Конкурсният принцип и ясните правила за участие създават мотивация и чувство за отговорност, без да изключват сътрудничеството и общностния характер на работата.
6. **Професионална ориентация:** Срещите с външни специалисти, участието в изложби и професионални събития, както и публичното представяне на студентски проекти изграждат връзка между академичната среда и реалното професионално поле.
7. **Потенциал за институционално и академично развитие:** Натрупаният опит от дейността на ателието може да бъде използван като основа за бъдеща магистърска програма с интердисциплинарна насоченост.

Критерии за подбор на участници

Подборът на студенти за участие в ателие „Типокалиграфия“ следва да бъде основан на ясни, предварително обявени критерии. Те могат да бъдат групирани в няколко основни направления:

1. Мотивация и лична ангажираност

- ясно изявен интерес към шрифта, калиграфията и типографията;
- готовност за допълнителна работа извън задължителната учебна програма;
- способност за самостоятелна организация и спазване на срокове

2. Практически умения

- базова грамотност в изграждането на буквена форма;
- усет към пропорция, ритъм, контраст и композиция;
- умение за работа на ръка и/или дигитални инструменти;

3. Творческо мислене и критическо мислене

- способност за интерпретация на заданието;
- оригиналност на предложеното решение;
- умение за визуално изследване и експеримент;
- баланс между функционалност и авторски почерк.

4. Теоретична осведоменост

- познаване на основни принципи в шрифтовия дизайн и калиграфията;

- интерес към исторически и съвременни практики;
- способност за аргументиране на визуалните решения.

5. Комунитативност и работа в общност

- готовност за участие в дискусии;
- приемане и осмисляне на критика;
- способност за конструктивен диалог с ментори и колеги.

Критерии за оценяване на работата в ателието

Оценяването на напредъка на участниците може да бъде както текущо, така и финално. То следва да отчита не само крайния резултат, но и процеса на работа. Основни критерии за оценяване:

1. **Концептуална яснота:** доколко проектите имат ясно формулирана идея, цел и визуална логика.
2. **Формална прецизност:** качество на буквения образ, пропорции, ритъм, баланс и детайл.
3. **Техническо изпълнение:** владение на избраните инструменти, материали и технологии.
4. **Връзка между шрифт и калиграфия:** осъзнато използване на принципите на двете дисциплини.
5. **Проучвателна работа:** наличие на скици, варианти, визуални експерименти и теоретична обосновка.
6. **Самостоятелност:** способност за вземане на решения и развитие на проекта извън непосредствените указания на ментора.
7. **Развитие във времето:** видим напредък между началния етап, междинните корекции и финалния резултат.
8. **Публично представяне:** умение за аргументирано представяне на проекта пред публика, жури или професионална общност.
9. **Дисциплина и отговорност:** спазване на срокове, участие в срещи, работилници и общи дейности.

Успехът на ателие „Типокалиграфия“ може да бъде проследяван чрез количествени и качествени индикатори.

Количествени индикатори

- брой кандидатстващи студенти за участие в ателието;
- брой приети и активно участващи студенти;
- брой реализирани индивидуални и групови проекти;
- брой организирани изложби, работилници, беседи и презентации;
- брой външни специалисти, включени като гост-лектори или ментори;

- брой участия на студенти в конкурси, изложби, конференции и професионални събития;
- брой публикации, презентации или статии, свързани с дейността на ателието.

Качествени индикатори

- повишено качество на студентските проекти в областта на шрифта и калиграфията;
- по-голяма самостоятелност и концептуална зрялост в работата на участниците;
- развитие на индивидуален авторски почерк;
- по-добра връзка между теоретично проучване и практическо изпълнение;
- засилена мотивация за участие в академични и професионални инициативи;
- изграждане на разпознаваема общност около ателието;
- повишаване на интереса към специалността „Графичен дизайн и визуални комуникации“;
- създаване на предпоставки за разработване на магистърска програма с интердисциплинарен профил.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Основаването на ателие „Типокалиграфия“ представлява възможност за разширяване и задълбочаване на обучението по шрифт и калиграфия във Факултета по изобразително изкуство към Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Ателието има потенциал да насърчи както визуално-творческите търсения на студентите и преподавателите, така и академичните и научно-приложните проучвания в тази област. Чрез реализирането на краткосрочните и дългосрочните цели инициативата може да се превърне в устойчива платформа за специализирано обучение, професионално развитие и изграждане на общност. Натрупаният практически и организационен опит би могъл да послужи като основа за бъдеща магистърска програма със същата интердисциплинарна насоченост. В професионален план подобна инициатива би повишила разпознаваемостта на Факултета по изобразително изкуство и на специалността „Графичен дизайн и визуални комуникации“, като ги утвърди като желана среда за кандидат-студенти, млади автори и специалисти от цялата страна и извън нея. В по-широк смисъл ателие „Типокалиграфия“ може да се превърне в значим център за обмен на знания, творчески опит и професионални практики в областта на шрифта, калиграфията и типографията.

ПРИЗНАНИЯ

С дълбока признателност към нашия ментор, учител и приятел доц. Пеньо Семов Пенев (1953–2024).

REFERENCES

1. Zhelev, S. "CALLIGRAPHY AND ITS EFFECTS ON HUMANS". CONTEMPORARY. 8(2). 2022.
2. DiMenichi, B. C., Tricomi, E., "The power of competition: Effects of social motivation on attention, sustained physical effort, and learning". Front. Psychol. 6:1282. 2015. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01282>

Radimira Georgieva Yordanova

University of Veliko Tarnovo "St. st. Cyril and Methodius",

Veliko Tarnovo 500, Bulgaria,

ORCID : <https://orcid.org/0000-0001-9501-3821>

booxs@gmail.com

+359 878363654

Author's data were published according GDPR rules and publication ethics of the journal.

KIN Journal: <https://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Received: 14 November 2025

Accepted: 23 June 2026

Published: 30 June 2026

DOI: <https://doi.org/10.55630/KINJ.2026.120109>

FOUNDING OF “TYPOCALLIGRAPHY” STUDIO IN FACULTY OF FINE ARTS, IN UNIVERSITY OF VELIKO TARNOVO “ST. ST. CYRIL AND METHODIUS” BULGARIA

ABSTRACT AND KEYWORDS IN BULGARIAN

Резюме: Темата на доклада разглежда основаването на ателие „Типокалиграфия“ във Факултета по изобразително изкуство към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Ателието е насочено към студенти, които проявяват изключителен потенциал в областта на калиграфията и типографията. В изложението ще бъдат разгледани няколко основни аспекта: лицата, които стоят зад стартирането на това начинание, а именно гл. ас. д-р Радимира Йорданова и гл. ас. д-р Симеон Желев; традицията и наследството, които подпомагат основаването на ателието; причините, поради които подобна инициатива е необходима; както и философията, върху която се изгражда ателие „Типокалиграфия“. Ще бъдат представени също краткосрочните и дългосрочните цели на инициативата.

Ключови думи: ателие; типокалиграфия; основаване;